

Note / Memo

Haskoning DHV Nederland B.V.
Water

To: PMM
From: Lucie Terwel
Date: 23 June 2017
Copy:
Our reference: WATBF4693N001D0.1
Classification: Open

Subject: Verslag Uitwisseldag PMM 22 juni 2017

1. Inleiding

Een warme start met temperaturen tot bijna 30 graden en een indrukwekkend einde met harde regen, bliksem en donderslagen. Ondanks deze ontberingen heeft het Platform Mariene Monitoring op 22 juni de kans gegrepen om kennis te delen over de verbinding tussen Noordzee en Waddenzee. In deze memo vindt u een kort verslag van de bevindingen van deze dag.

2. Programma uitwisseldag 22 juni

Programma - ochtend

- 9.00 *Inloop en koffie*
- 9.30 *Welkom - Ingeborg van Splunder (RWS)*
- 9.50 *De ecologische en maatschappelijke toestand van het internationale Waddengebied in relatie tot de Noordzee; Gerard Janssen (RWS)*
- 10.30 *Hydraulica en morfologie van de Waddenzee en de Noordzee; hoe werken deze systemen? - Zheng Bing Wang (Deltares)*
- 11.00 *Pauze*
- 11.15 *Wat, waarom en hoe wordt er gemonitord in het Amelandse Zeegat? - Rena Hoogland (RWS)*
- 11.45 *Toelichting op de werkwijze in het middagprogramma – Lucie Terwel (RHDHV)*
- 11.50 *Korte pitchster voorbereiding op de workshops in de middag*
  - a. *11.50: Basismonitoring Waddenzee – Rick Hoeksema (RWS)*
  - b. *12.00: Beheerplannen Waddenzee en Noordzee - Hans Lammers (RWS)*
- 12.20 *Lunch en naar buiten (op eigen gelegenheid)*

Programma - middag

- 12.20 *Lunch en naar buiten (op eigen gelegenheid)*
- 13.30 Ronde 1 van de workshops
1. Beheerplannen Noordzee en Waddenzee - Hans Lammers
  2. Reguliere en basismonitoring in de Noordzee en Waddenzee en internationaal - Rick Hoeksema/ Dennis van Schaardenburg
  3. Systeemkennis – Gerard Janssen en Zheng Bing Wang
- 14.15 Ronde 2:
zelfde workshops als in ronde 1
- 15.00 *Pauze*
- 15.15 *Oogst uit de workshops en discussie*
- 16:00 *Sluiting*

Rijkswaterstaat
Windenergie op zee

In de ochtend waren er informatieve en onderhoudende presentaties over ecologie, menselijke activiteiten, hydraulica en morfologie. Zowel de technisch inhoudelijke als de organisatorische aspecten kwamen daarbij ruim aan bod. Zie voor de slides van deze presentaties de bijlagen bij dit verslag.

Het middagprogramma bestond uit twee rondes met ieder drie workshops. De bevindingen uit de workshops zijn hieronder kort samengevat.

Workshop 1: Beheerplannen Noordzee en Waddenzee (Hans Lammers)

In deze workshop is gesproken over de vraag 'hoe kunnen we de monitoring voor de evaluatie van de beheerplannen optimaliseren?' Aan de hand van een casus rondom vogels en een casus rondom garnalenvisserij zijn de volgende adviezen gegeven:

- Denk na over de monitoring van de beheerplannen op de lange termijn (>6 jaar) en maak een plan hoe je de monitoring en evaluaties steeds beter kunt maken;
- Ga na wat er over zes jaar gemeld kan en/ of moet worden aan de verantwoordelijke ministers en ga hierover alvast in gesprek met je opdrachtgevers (verwachtingenmanagement);
  - welke vragen kunnen straks worden beantwoord, met onderbouwing van monitoringsgegevens?
  - welke vragen kunnen straks worden beantwoord op basis van (aannemelijke) veronderstellingen?
  - welke vragen kunnen straks niet worden beantwoord?
- Ga na hoe het bovenstaande zich verhoudt tot de prioriteiten die je zelf ziet en die je opdrachtgevers zien. Waar moet de focus op liggen in de komende zes jaar? Waar zitten de gaten in de meest essentiële kennis en hoe kun je die dichten? Helpt het bijvoorbeeld om extra aandacht te besteden aan het ontwikkelen van oorzaak-effect relaties? Kun je hierbij wellicht gebruik maken van onderzoek uit andere beheergebieden?

Waarom moet je nu gaan opbouwen om de vragen uit het beheerplan te kunnen beantwoorden?

- Zorg bij bescherming van vogels voor lokaal draagvlak, dit is belangrijk voor:
  - Informatievoorziening (via gastheerschap ter plekke kunnen de bezoekers goed geïnformeerd worden over de toegankelijkheid van een bepaald gebied)
  - Handhaving van de maatregelen, zoals het beperkt toegankelijk maken van een gebied.
- Kijk voor garnalenvisserij naar de manier waarop de monitoring voor de Waddenzee is georganiseerd; de best practices kunnen worden overgenomen voor de Noordzee

Workshop 2: Basismonitoring (Rick Hoeksema en Dennis van Schaardenburg)

In deze workshop is gesproken over de vraag hoe je de informatiebehoefte van anderen goed in je basismonitoring kunt meenemen. Daarop kwamen de volgende suggesties:

- Goede interne afstemming of het past; RWS-regie, WVLE en CIV;
- Toetsen aan alle kaders, kRM, N2000, enz. Maar ook aan kennisbehoefte;
- Beoordeel uit welk budget het moet komen;
- Samenwerking; maak rollen helder
- Basismonitoring is meer dan beheerswensen. Het is ook kennis van het systeem opbouwen;
- Praktijkkennis is belangrijk bij keuzes;
- Partners zijn belangrijk bij constructief nadenken kennisvragen;
- Aanpassen van de basismonitoring is iets van de lange adem.

Workshop 3: Stroomkennis (Zheng Bing Wang en Gerard Janssen)

De belangrijkste bevindingen uit de workshop zijn:

- Leer omgaan met onzekerheid. Soorten van onzekerheden: in natuurlijk, technisch en sociaal systeem) is er als gevolg van:
  - Onvoldoende kennis;
  - Altijd aanwezige chaos;
  - Zelfde gegevens verschillend interpreteren (ambiguïteit) .
- Breng bestaande kennis eerst goed in beeld voordat je start met nieuw onderzoek;
- Het meeste onderzoek richt zich op het natuurlijk systeem. We zouden meer moeten inzetten op ambiguïteit (kunt informatie op verschillende manier interpreteren of gebruiken) en toepassing van kennis;
- Focus meer op integratie abiotiek- biotiek analyse. Dit wordt bv gedaan in Kustgenese II. (Vraag: is voor integrale analyse andere monitoring nodig?)
- Zorg voor uitzoomen in tijd en ruimte.
- Adaptief management staat niet gelijk aan doelaanpassing.